

LJUBIŠA DESPOTOVIĆ
FAKULTET ZA KULTURU I MEDIJE
MEGATREND UNIVERZITET
BEOGRAD

GEOPOLITIČKA FUNKCIJA JEZIKA U PROCESU FORMIRANJA NACIONALNIH IDENTITETA SINTETIČKIH NACIJA

Sažetak: U radu se nastoji osvetliti osnovna funkcija i uloga lingvističke komponente u procesu formiranja nacionalnog identiteta. Takođe se nastoje objasniti uslovi i okolnosti u kojima je formiran srpski nacionalni identitet, a koje stoje u vezi za naglašenom funkcijom jezičke komponente ovog procesa. U radu se takođe ukazuje na kontroverze koje postoje u politici i nauci u vezi (zlo) upotrebe srpskog jezika u funkciji formiranja drugih nacionalnih identiteta sintetičkih nacija, na prostoru bivše Jugoslavije u poslednja dva veka.

Ključne reči: jezik, geopolitika, sintetičke nacije, identitet, država, kultura

Iako često zamagljivana, prećutkivana ili pak naprosto zaboravljena, *geopolitička funkcija jezika* bila je značajna kako u kulturno - istorijskom kontekstu, tako i danas, kada ima nezamenjivu funkciju u političkom konstituisanju nacionalnih identiteta. Kao kulturno-istorijska činjenica u poslednja dva veka u Evropi tako i na prostoru bivše Jugoslavije, ova funkcija naročito je značajna u fazama zakasnele nacionalne konstitucije, u periodu burnih procesa stvaranja sintetičkih nacionalnih identiteta. Ovaj proces se finiširao u prvoj a naročito drugoj polovini dvadesetog veka, kada je u tragičnim događajima rata i ratnih zločina vršena brutalna nacionalna homogenizacija **sintetičkih nacija** uz brojne političke i istorijske falsifikate, kao i krađu jezika i kulture drugih nacija. Označeni procesi imali su naglašenu **geopolitičku dimenziju** jer je iza njih uvek stajala značajna uloga spoljopolitičkog faktora, osobito velikih država u regionu srednje i jugoistočne Evrope, kao i naglašenog uticaja velikih religijsko-konfesionalnih organizacija (crkava) i njihovih političkih trabanata na terenu. Koliko će ova dimenzija i funkcija jezika postati važna, pokazuju nam i poslednji događaji koji su se odvijali na zgarištu bivše Jugoslavije, kada su se pod pritiskom velikih sila dovršavali davno otpočeti procesi *krađe i prekrajanja srpskog jezika* (pa

samim tim i srpske nacije), "Jezici poraženih nacija će se označavati opštim besmislenim nazivima, kao mrtvaci brojevima. Suprotstavljanje prirodnom i iz dubine istorije formiranom jezičkom i etničkom identitetu nije dolazilo od naroda koji tu živi, nego od pritisaka velikih sila na Zapadu da taj prostor destabilizuju i onemoguće njegovu prirodnu kulturnu povezanost sa Rusijom." (M. Ekmečić; 2002,34.)

Važnu ulogu u stvaranju *srpskog nacionalnog identiteta*, odigrao je **srpski jezik**, kao njen osnovni supstrat, definišući sudbinu srpskog naroda jednako važno ako ne i važnije od religijsko-konfesionalne dimenzije i njegove kasnije političke istorije. Borba za standardizaciju srpskog jezika, kao osnove za nastanak moderne nacionalne svesti i identiteta srpske nacije, bile su jedan od najvažnijih frontova u nastojanju da se konstituiše i *moderna srpska državnost*. "Uostalom, to nije samo srpski zadatak, jer u isto vreme postoje iste kulturne borbe u Italiji, Nemačkoj, Mađarskoj i svim zemljama Srednje Evrope." (M. Ekmečić; 2007,129.)

Još od vremena *Srpske revolucije*, Srbi su narod koji ima jasnu svest i ubeđenje da je **nacija zajednica jezika**, baš onako kako je to razumeo i nemački filozof i književnik Herder, kada je govorio da će *granice između nacija uspostavljati lingvisti a ne generali*. Iako se ovo predviđanje Herderovo nije do kraja ostvarilo na terenu realne istorije i politike, pa čak ni na prostoru njegovog vlastitog nemačkog jezika, to ni u jednom trenutku ne umanjuje značaj ovog principa za nacionalnu konstituciju mnogih naroda. Uprkos brojnim faktorima koji su sprečavali srpski narod da se konstituiše kao *moderna nacionalna zajednica oko svog jezika*, činjenica njegove važnosti za nacionalno konstituisanje nije time umanjena. Religiozna netrpeljivost i isključivost, podsticana raznim istorijskim falsifikatima i krađama učinile su da srpski jezik postane jedan od osnovnih kamena spoticanja u kasnijoj nacionalnoj definiciji sintetičkih nacija, predmet sporenja i osporavanja, sukoba i razmirica. Zato nije na odmet malo podsećanje kako je počela ova jezička *stradija* srpskog naroda. "Ideje da su Srbi nacija jednog jezika stvorili su nemački lingvisti XVIII veka." (isto,125.) U pokušaju sistematizacije Slovenskih naroda u XVIII veku A.L. Šlecer u svom delu "Opšta istorija severa" iz 1771 godine, konstatuje da su Srbi više od onog što su granice pravoslavne veroispovesti na tom prostoru, *i da predstavljaju deo južnoslovenskog sveta koji je konstituisan kao nacionalna zajednica srpskog jezika, bez obzira na različitu versko-konfesionalnu pripadnost i organizovanost tog naroda*. Na osnovu ove Šlecerove sistematizacije, prvi koji je u istoriji upotrebio pojam Južnih Slovena bio je J. Adelung, poznati lingvista. Pa i sama reč (pojam) Jugoslavija bila je takođe proizvod nemačkog intelektualnog pregnuća. Na osnovu Adelungove sistematizacije slovenskih jezika, pored ruskog i poljskog jezika postojao je i treći veliki jezički krug južnoslovenskog govora, a to je srpski jezik. Na osnovu ove jezičke podele nemačke lingvističke škole, J. Dobrovski i J. Kopitar razvili su dalje učenje po kome je **kajkavsko narečje pripadalo slovenačkom, čakavsko hrvatskom, a štokavsko srpskom jeziku**. " U uzajamnoj prepisci su napravili sistematizaciju južnoslovenskih jezika. Slagali su se ubeđenjem da je kajkavsko narečje slovenačko, čakavsko hrvatsko, a štokavsko srpsko. (...) Obojica su ocenili da su katolički Dalmatinci, Dubrovčani i stanovnici drugih katoličkih pokrajina upotrebljavali srpski jezik, "više od tri stotina godina".(isto, 127.)

Još oko vremena Temišvarskog sabora (1790) Srbi zgušnjavaju *nacionalnu svest* oko svoje *jezičke posebnosti*, insistirajući da ona mora da ima i svoj

krajnji izraz u nastanku *moderne srpske države*. U želji da istaknu i obeleže (utvrde) svoj nacionalni identitet Srbi toga vremena jasno traže isticanje *srpskog imena* kako u nazivu *nacije*, tako i u nazivu *jezika* kojim govore. Sva tadašnja lutnja i nepreciznosti u nazivima srpskog jezika i nacionalnog imena jasno je izrazio Stefan Novaković insistirajući na njegovoj tačnoj primeni." Novaković se nije potpisao kao autor, a cilj mu je bio da upozori svet da su Srbi narod koji ne želi da ga smatraju rascijanskom, ili ilirskom nacijom, jer to u njihovom poimanju svoga identiteta ne postoji." (isto,133.)

Upravo na ovako jasnom i eksplicitnom stavu S. Novakovića, izrečenom još u vreme Temišvarskog sabora, kada *Ilirskog pokreta* nije bilo ni na vidiku, jasno se može uočiti, snažna identifikacija Srba sa svojim imenom i jezikom. Oni već tada jasno iskazuju *svest o svom srpskom identitetu*, insistirajući da ih kao takve prihvate i oslovljavaju strani putopisci, jezikoslovci, geografi, državnici i dr.Ovu činjenicu posebno ističemo jer je smatramo važnom za kasnije procese nacionalnog diferenciranja na ovim prostorima, koji će biti diktirani raznim geopolitičkim interesima i za račun drugih nacija, a svakako protivno srpskom nacionalnom interesu, i na njegovu štetu.Naročiti se to snažno odrazilo na tzv. *srpsko - hrvatske* odnose.Do pojave Ilirskog pokreta ovi odnosi su bili gotovo idilični, bez sukoba i sporenja.I to zato što su Srbi i Hrvati živeli odvojeno, a delio ih je pre svega jezik, kao i etničke teritorije na kojima su obitavali. *Srbi su govorili srpskim jezikom, i štokavskim narečjem, a Hrvati , hrvatskim jezikom i kajkavskim narečjem*. Pojava Ilirskog pokreta imala je za cilja prisvajanje srpskog jezika od strane Hrvata, i to kao hrvatskog književnog jezika, a ovim prisvajanjem jezika želeli su prisvojiti i **Srbe rimokatolike**, i tako ih na jednostavan način priključiti hrvatskom nacionalnom korpusu.Pored naglašene dimenzije u pozadini ovog procesa ležali su geopolitički interesi Austrije i Vatikana, koji su širenjem hrvatskog nacionalnog korpusa, želeli da pariraju kako srpskim nacionalnim interesima , tako i mađarskim u okvirima dvojne monarhije. Vatikan je pak imao na umu širenje svog verskog uticaja, što dublje na Istok, i postepeno prevođenje pravoslavnih pod svoju konfesionalnu jurisdikciju . "Austrija je još od 18. veka aktivno radila na sprečavanju srpske ideje i rasrbljivanju srpskog naroda. Ilirizmom je nastojala da parira Kneževini Srbiji i njenoj spoljnopoličkoj strategiji oslobođenja i ujedinjenja svih Srba pod turskom i austrijskom vlašću.Beč i Rimokatolička crkva nastojali su da održe Hrvate kao posebnu narodnu zajednicu, da ih ojačaju na račun Srba i upotrebe kao sredstvo za ostvarivanje svojih geopolitičkih interesa i misionarskih i prozelitskih ciljeva.Iza verskog misionarstva išle su i težnje zasnovane na političkom i nacionalnom, užem hrvatskom smislu. Taj smer u hrvatskoj politici naročito je došao do izražaja nakon Prvog hrvatskog katoličkog kongresa 1900. godine." (M. Subotić; 2007, 151.)

"Slavene rimokatolike je trebalo iskoristiti, kao budući bedem rimokatolicizma, protiv severnogermanskog protestantizma koji je iz temelja poremetio snagu rimokatolicizma. U tu svrhu pridobijanja slavenskih naroda za ideje Rimske crkve Vatikan je preduzimaio duhovne mere pa je radio na stvaranju zajedničkog književnog jezika, kako na Balkanu (uvođenjem glagoljaške štokavštine), tako i na ruskom pravoslavnom istoku." (N. Žutić; 2007, 120.) Već početkom 19. veka pripadnici Ilirskog pokreta su usvojili kao pravilo doktrinarni stav rimokatoličkog monaškog reda Isusovaca da treba usmeravati jezičku politiku ka *prihvatanju "općeg i*

najrazširenijeg govora" misleći na štokavsko narečje kojim su govorili Srbi, kako Srbi pravoslavne veroispovesti, Srbi rimokatolici, kao i Srbi Muhamedovog zakona.

"Narodnosni pojam hrvatstva u tom vremenu uopšte nije postojao. Tadašnje teritorijalno područje Hrvatske, koje je bilo običan geografski pojam, bilo je malo i beznačajno da bi se hrvatskim imenom pokrilo celo područje "Ilirika" i "ilirskog" (srbskog) naroda." (isto,117.) O tim teškim političkim i kulturnim prilikama, hrvatske kulturne elite, koja je bila u naponu širenja hrvatstva, piše i Pavle Ivić, ističući vrlo usku i oskudnu jezičko-kulturnu osnovu, na osnovu koje je Zagreb pokušao širiti svoj nacionalni uticaj. " Tu se ,međutim , isprečio kao smetnja kajkavski govor Zagreba koji je zatvarao njegov kulturni uticaj u skućeni prostor Provincijala na severozapadu Hrvatske. Taj govor, prepun dijalekatskih osobnosti, bio je jedva razumljiv ljudima van tog prostora i nije čudo što je hrvatska kajkavska književnost, s uskom ljudskom bazom i u pogledu publike i u pogledu potencijalnih pisaca, i uz to pritešnjena na sopstvenom tlu latinskim, nemačkim i mađarskim jezikom, početkom XIX stoleća uglavnom vegetirala. Ako se htelo stvoriti išta veliko, trebalo je napuštati, i to što pre, taj jezik male nosivosti i tu literaturu tanušnog daha. Bio je to jedini način da se odoli ugroženosti i da se u isti mah iskoriste šanse. Tu su istinu dobro shvatili patriotski hrvatski intelektualci u tridesetim godinama XIX veka." (P. Ivić;1971,178.)

Pavle Riter Vitezović se može označiti kao prvi moderni zagovornik ovog geopolitičkog projekta kojim se preko jezika nastojalo proširiti hrvatski nacionalni, ali i teritorijalni korpus, i na **ideji velikohrvatstva**, stvoriti modernu hrvatsku naciju i državu. U svom geopolitičkom delu nevelikog obima "Croatia rediviva" iz 1700 godine, ovaj austrijski oficir pokušava da osmisli geopolitičku strategiju **suprotstavljanja hrvatske nacionalne ideje srpskoj**, kao odgovor na inicijativu grofa Đ. Brankovića Bečkom dvoru o stvaranju srpske države na prostoru između dve carevine, Turske i Austrije. "Riter je falsifikovao istorijske činjenice i rimsku Iliriju izjednačio sa velikom Hrvatskom od Alpa do Crnog mora, koja je, po njemu, obuhvatala Belu Hrvatsku (Slovenija, Istra, Hrvatska, Slavonija i Dalmacija) i Crvenu Hrvatsku (Bosna, Makedonija, Srbija i Bugarska). Vitezović je značajniji ideolog velikohrvatstva i od samog Ante Starčevića jer je hrvatstvo lukavo poistovetio sa ilirskom idejom . Naime, Riter je najzaslužniji za stavljanje vatikanske ilirske ideje u službu stvaranja "velike Hrvatske", odnosno širenja "apostolske" Austrijske carevine. Panslavizam je Riteru bio u stvari pankroatizam u generičkom smislu.(...) znao je da na čakavskoj, odnosno kajkavskoj osnovi ne može biti uspostavljena velika hrvatska država." (M. Subotić,152.)

Koliko su se autentični Hrvati čakavsko-kajkavskog narečja, mučili sa novim usmerenjem ka prihvatanju srpskog jezika štokavskog narečja kao novog književnog jezika, koji nisu razumeli čak ni njihovi intelektualci, najbolje ilustruje i sledeće svedočenje Antuna Mažuranića koji 1852. godine, navodi : " Ni najučeniji naši ljudi nisu mogli skladno i uglađeno ni deset rieči progovoriti našim jezikom" ili, još prije nekoliko godina skoro niti ko nije znao za stariju dubrovačku literaturu, i tko je što i znao, nemogaše je razumijeti ... Većina učenih Hrvata nije ni znala, da su Hrvati, a i oni, koji su se držali za Hrvate, nisu hotjeli Hrvata iz drugog kraja priznati za Hrvata." (isto, 153.)

O značaju dubrovačke književnosti i na kom jeziku je ona pisana, najbolje svedoče reči Lazara Tomanovića koje na pregnantan i eksplicitan način

definišu njenu *srpsku pripadnost i poreklo*, naglašavajući srpski nacionalni predznak i *svest Srba rimokatolika Dubrovnika, Dalmacije, Boke Kotorske, i drugih delova o svom srpskom nacionalnom imenu.*" Ja sam bio u Srijemu, Bačkoj, Banatu i Šumadiji; putovao sam kroz Dalmaciju, Crnu Goru i Hercegovinu; govorio sam sa Bošnjacima i Ličanima: i svuda sam našao jedan isti jezik. Samo što neke grupe izgovaraju lijepo, neke lipo, neke lepo itd. u tome je sva razlika! Kad se sastane Dalmatinac, Bošnjak, Crnogorac, Šumadinac, i Bačvanin najprostiji, oni se razgovaraju kao da su se u jednom selu rodili i pothranili. Takvog jedinstva jezičkoga na ovolikom prostoru ne znam imali li ijedno pleme u slovenstvu, ali znam da ga nema ni njemački ni italijanski narod. Ovijem istim jezikom pisali su dubrovački pesnici, pisao je Kačić, i ispjevane su narodne pjesme, koje nam danas služe, kao obrazac kako valja pisati. Drukčije, sve što se bolje usavršava naš književni jezik, sve se više istovjetuje jeziku što se čuje po narodu od Skadra do Zadra i Budima. Ili ti, naš književni jezik i jezik narodni jedan je isti, što opet ni jedan narod nema."(isto,140.) O istinitosti ovih reči, svedoči i Vuk St. Karadžić, kada u svom delu "Crna Gora i Boka Kotorska", definiše rasprostiranje srpskog jezika i srpske nacije. "Toga radi mislim da neće biti izlišno ako napomenem da se prava domovina Srba, u kojoj i danas na milione žive, prostire preko današnje Srbije, do Prizrena i Peći s one strane Šare i obuhvata cijelu Bosnu, Hercegovinu, Crnu goru, kraj oko Bara, Austrijsku Arbaniju, Dubrovnik, Dalmaciju, Tursku i Austriju (vojničku) Hrvatsku, Slavoniju, Srijem, gotovo cio Bački komitat i duž Dunava do Sv. Andrije (iznad Budima) i jedan veliki dio Banata. U ovijem krajevima živi preko pet miliona Slavena jedne grane i jednog jezika, koji se jedino razlikuje po zakonu. Oko tri miliona (i to jedan milion u današnjoj Srbiji, jedan u Ugarskoj i jedan u Bosni, Hercegovini, Zeti, Crnoj gori, Austrijskoj Arbaniji i u Dalmaciji) Grčkog su zakona; od ostala dva miliona može se približno uzeti da su dvije trećine (u Bosni i Hercegovini) Muhamedansko a jedna trećina (u Slavoniji, Hrvatskoj, Dalmaciji i Dubrovniku) Rimskog zakona. Tako dakle između Srba koji žive u Kragujevcu, prijestonici sadašnje Srpske kneževine i onijeh iz Dubrovnika nema druge razlike nego n. pr. iz Drezdenaca i Bečlija, i to samo po zakonu, a po jeziku razlika je još manja." (V. St. Karadžić; 19.)

O Srbima rimokatolicima, kao i o srpstvu Dubrovnika i Dalmacije, obimno i studiozno pisao je i Srbin rimokatolik, znameniti Lujo Bakotić. On takođe na naučno seriozan način svedoči o rasprostranjenosti srpskog življa na tim prostorima još i pre primanja hrišćanstva, a svakako i nakon toga, opisujući njihovo viševjekovno bitisanje, koje nije mogla da izbriše ni konfesionalna različitost na kojoj se stalno insistiralo, osobito kada su Srbi rimskog zakona u pitanju. O tome on izriče sledeće stavove: "Jedna osobita dalmatinska pojava su Srbi katoličke vere. Bilo je i ima i danas po koji Srbin katolik i u Bosni i u Hercegovini, ali su retki. Kod nas u Dalmaciji su u dosta velikom broju. Većinom su intelektualci, ali među njima ima i radnika i seljaka. Ima ih svuda po Dalmaciji, i u Kninu, i u Sinju, u Imotskom, u Makarskoj, u Šibeniku, u Splitu, u Kaštelima, na ostrvima, ali ih najviše ima u Dubrovniku i u okolini dubrovačkoj."(L. Bakotić; 1991, 183.) O Dum Ivanu Stojanoviću, kanoniku i dekanu dubrovačke saborne crkve, odanom svešteniku rimokatoličke crkve, Bakotić veli: "Iako vrlo revnosan katolički sveštenik, on se je uvek priznavao Srbinom, i preko lista *Dubrovnika* u kome je stalno do svoje smrti, sarađivao, poručivao narodu dubrovačkome: "Srbin si po rodu i po običajima; u srpstvu ti je jedini spas; vjera ti ni najmanje ne priječi da budeš Srbin."" (isto, 183.) Objašnjavajući pod kakvim su

pritisicima izloženi ovi Srbi, Lujo Bakotić ističe sledeće: "Međutim klerikalci, to jest oni kojima je vera zanat, i njihovi sledbenici, najviše su mrzeli Srbe katolike. Oni katolički sveštenici kojima je i Hrvatsvo bilo jedan "posao" kojim su mogli da steknu lične koristi, iznosili su protiv Srba katolika sve moguće laži, proklinjali su ih i pretili im mukama na ovome i na drugom svetu." (isto, 184.) A o kakvoj se srpskoj intelektualnoj eliti radi najbolje će posvedočiti njihova znamenita imena. To su ljudi koji su uprkos svim poteškoćama i rizicima u svom vremenu, jasno svedočili svoje srpsko ime i identitet. "Da navedemo samo nekoliko imena sada već umrlih Srba katolika. U njihovim su redovima bili Medo Pucić, Matija Ban, dr Ignjat Bakotić, dr Vlaho Matijević, prof. Niko Matijević, S. Kastrapeli, Marko i Mirko Kastrapeli, dr Antun Puljezi, Antun Fabris, dr Lovro Pavlović, dum Ivan Stojanović, don Jakop Grupković, Pero Budmani, Joso Mihaljević, Vikentije Butijer, Jovo Metličić, Kažimir Liketić, Jovo Matačić, Ivo Čipiko, Ante Monti i još toliko drugih jedan bolji od drugoga u svakom pogledu." (isto, 189.) O razvijenosti njihove nacionalne svesti i privrženosti srpstvu najbolje svedoči i sledeći primer. "Kako Srbi Dubrovčani nisu dozvoljavali da njihovo katoličanstvo sputava njihovo narodnosno osećanje dobro se vidi u njihovom protestu Vatikanu 1901. kada je papa Lav XIII bulom *Slavorum Gente*, Zavod sv. Jeronima u Rimu, nazvao hrvatskim ceneći dubrovačko katoličanstvo, koje je pokazalo čvrstinu kroz vekove, Vatikan je usvojio protest Srba Dubrovčana katolika, i uklonio naziv hrvatski iz Zavoda. (...) U odgovoru je stajalo da im namera nipošto, nije bila da vređaju katoličke Srbe, već da je grešku "učinilo lice, kome je stvar bila povjerena, nazvavši pogrešno sve jugoslovenske katolike Hrvatima." (T. Rakić; 2007, 101.)

O razlikovanju *srpskog i hrvatskog jezika* pisalo je mnogo lingvista s kraja 18. i tokom 19. veka, i to su po pravilu bili nemački, francuski, češki, slovački i drugi lingvisti koji nisu bili Srbi, pa se tako o njihovoj stručnoj i naučnoj pristrasnosti nije moglo govoriti ni tada ni sada. Pored njih o tome svedoče i pojedine vođe Ilirskog pokreta Ljudevit Gaj na primer, koji uprkos svom pro hrvatskom i pro austrijsko-vatikanskom stavu nisu mogli da prećute i prenebregnu ovu činjenicu. Ona će kasnijim manipulacijama biti *prećutkivana i potiskivana u zaborav, ističući potrebu tobožnjeg jezičkog i narodnog jedinstva u formi ilirstva u prvi plan.* "U istorijskim prikazima srpskohrvatskog jezika poslednjih decenija nije bilo isticano da su filolozi u 19. veku jasno razlikovali srpski od hrvatskog (kajkavskog), a zatim i od pravog hrvatskog (čakavskog). (...) Srpski jezik se od hrvatskog, na razne načine, razlikovao kroz ceo 19. vek. Praktično je tek u prvoj Jugoslaviji, i to iz političkih razloga, bila nametnuta koncepcija Vatroslava Jagića, po kojoj Srbi i Hrvati imaju jedan jezik koji se sastoji od tri narečja: štokavskog, čakavskog i kajkavskog. Na teorijskim osnovama Jagićevog shvatanja nastao je Novosadski dogovor. Po ovom dogovoru je narodni jezik Srba, Hrvata i Crnogoraca proglašen za jedan jezik, iako Srba (pa dakle ni Crnogoraca) nema koji govore čakavski i kajkavski." (P. Milosavljević; 2007, 94.)

Za ostvarenje ovakvih *geopolitičkih planova* hrvatski nacionalni korpus nije imao političkih, kulturnih, naučnih, državnih ni drugih kapaciteta. On je pored obilja vremena tražio jaku i jasnu podršku velikih geopolitičkih projekata, na koje bi se naslonio, postao njihov deo i crpeo iz njih neophodnu snagu i energiju. Proteklo je više od dva veka, kada su u burnim istorijskim događajima na ovom prostoru propadala Carstva (Tursko i Austrougarsko), i raspadale se i rušile velike države (Kraljevina Jugoslavija i SFRJ); gde se uz obilje zločinačkih činova i genocidnih akcija, istrajno

gradila ideja **velikohrvatsva i Velike Hrvatske**, uz obilatu podršku ideologija (fašističke i komunističke), da bi za sve to vreme uz krađu i falsifikate kulture, jezika, tradicije pa i vojničke snage jednog naroda, srpski nacion bio optuživan za velikosrpske pretenzije i projekte, kao i brutalno kažnjavan, trpeći ogromne gubitke kako na demografskom i ekonomskom tako i na demokratskom i modernizacijskom planu.

Praveći kratak istorijski pregled ovih nastojanja Momčilo Subotić spravom ističe sledeće činjenice: "Gajeva ilirska, kao i Štrosmajerova jugoslovenska ideologija su bile geografski determinisane, u funkciji brisanja srpsko-hrvatske etničke granice i osvajanja srpskog etničkog prostora.Svojim političko - teritorijalnim posezanjima, ilirci nastavljaju velikohrvatske ideje Pavla Ritera Vitezovića, čija je "Croatia rediviva" postala obavezna literatura i upustvo za rad Gaja, Starčevića, Štrosmajera,Jagića, Kvaternika, Franka, Supila, Pilara, Trumbića, Radića, Mačeka, Pavelićevih ustaša i njihove "Croatia sacra", do Tuđmana i njegove gotovo etnički čiste Hrvatske.Svi oni odreda pozivali su se na "hrvatsko državno i istorijsko pravo" i tezu o hrvatskom "političkom" narodu u stvaranju hrvatskog geopolitičkog "optimuma". **Već je patrijarh Rajačić 1861.godine, uočio pokušaj Hrvata da ilirštvom , a zatim jugoslovenstvom zatupe srpski patriotski osećaj, da tek primljeni srpski jezik proglaše jugoslovenskim, da pod navodno zajedničkim imenom, iz uskih kajkavskih područja zaposednu srpsko štokavsko područje, a Srbe privedu katolicizmu.**" (M. Subotić; 152.)(podvukao Lj. D.)

Smeštajući ove aktivnosti u širi geopolitički kontekst, nego li što je to samo velikohrvatska ideja, istoričar N. Žutić spravom ističe značaj koji je tim procesima pridavala Austrija i Vatikan, naročito u pokušaju suzbijanja uticaja Rusije i Pravoslavlja na ovim prostorima. "Gajev svehrvatski ilirski pokret, kao i Riterov, služio je interesima Austrije protiv mađarskih težnji za nezavisnošću i kao odbrana od "severnih jeretika". S druge strane, trebalo je Austriji privući slavenske narode i susedne slavenske zemlje izložene uticaju pravoslavne Rusije i autonomne pravoslavne Srbije. Otuda potiče Gajevovo sveslavensko opredelenje koje u osnovi ima prikriveno austroslavističko obeležje i još prikriiveniji rimokatolički ekspanzionizam." (N. Žutić,129).

"Rimokatolički falsifikatori srpske kulturne baštine neumorno su radili. Dalmatinski *Srpski glas*, bio je naročito ogorčen kada je Matica hrvatska već 1897 i 1898. godine pod hrvatskim imenom objavila dve knjige srpskih narodnih pesama o Kraljeviću Marku, Milošu Obiliću, i drugim srpskim junacima. Sličan falsifikat Matica je napravila 1888. objavivši *Iskrice* Nikole Tomazea. U ovom izdanju ilirsko ime je zamenjeno hrvatskim. *Srpski glas* je ovaj postupak oštro osudio i pomenuo izdanje *Iskrice* u kome je Tomazeovo ilirsko ime zamenio srpskim. Tomazeova srpska osećanja dokazivala su njegova dela: iako je pod ilirskim nazivom objavio pesme o Kosovu i Kraljeviću Marku, on je naglašavao da su to srpske pesme."(isto,141.) O falsifikatima i krađi srpske kulturne i književne baštine u to vreme, evo još nekoliko bizarnih primera. Da nije uspela u svojim namerama ova lopovska rabota, izgledala bi smešna i jadna kao što i jeste bila u svojoj suštini. "Pokatoličeni srpski guslari iz Imotske krajine, srpskog prezimena a katoličkog imena (Mate Galić, Ivan Kultleša, Mijo Škoro, Ante Lončar, Ivan Marić, Ivan Vučković i drugi), odjednom prema franjevačkoj epskoj verziji "pjevaju lijepim hrvatskim jezikom" o "krvavim okršajima između hrvatskih kršćanskih i muslimanskih junaka".O Srbima i pravoslavlju nema ni pomena. (...) Stvaraocima "hrvatske narodne epike" bio je u tim trenutcima potreban svehrišćanski ekumenizam

kako bi se iskoristila pravoslavna (srpska) epika za velikohrvatske nacionalne pretenzije. Franjevac Silvester Kutleša je čak ijekavski jezički oblik, koji su upotrebljavali pomenuti guslari, prevodio na ikavicu koja je s vremenom od srpskog pretvorena u jezički oblik katolika (Hrvata)."(isto, 143.)"O žestini kojom je vršena kroatizacija svega što je srpsko, biskup dubrovački Mato Vodopić piše: "Sinci, sila nam je da budemo Hrvati, i to valja biti ako nećeš da te mnogi progone., premda ni mi u djetinjstvu, ni naši oci, ni naši djedovi, nismo znali za to ime." Medo Pucić, Srbin katolik iz Dubrovnika, konstatuje : Ali su **Hrvati, formulisavši svoje poglede na budućnost primili srpski jezik kao zvaničan, srpsku literaturu kao svoju, srpsku zemlju kao svoju rođenu, obeležavajući ih samo hrvatskim imenom..."**" (M. Subotić; 178.)(podvukao Lj. D.)

Projekat *geopolitičke ekspanzije hrvatstva*, na račun srpskog jezika, nacije i teritorije, nikada ne bi uspeo da nije bio usmeren kao *srpskom jezičkom biću, i njegovoj širokoj teritorijalnoj rasprostranjenosti*. "Bez srpskog jezika u Javnoj upotrebi, Hrvatska bi ostala u svojim istorijskim granicama, koje su činile tri županije: zagrebačka, varaždinska i križevačka. Ovu činjenicu priznaje i hrvatski istoričar Ferdo Šišić, sledećom konstatacijom: "Praktično je politika ilirskog pokreta u suštini svojoj bila čisto hrvatska - a ne jugoslovenska: to više, što se ona osnivala isključivo na hrvatskom istorijskom državnom pravu, idući u prvom redu za tim da oko Zagreba okupi sve hrvatske zemlje unutar granica Habzburške monarhije, a od česti još i neke krajeve tadašnje Turske, tj. takozvanu Tursku Hrvatsku (ili Jajačku banovinu) i Tursku Dalmaciju (ili krajeve na sjeveru od donje Neretve) i da se tako sastavi oblast podobna da s uspjehom uzmogne svojom snagom i veličinom odbiti mađarske nasrtaje. ...**Posle carske zabrane ilirskog imena hrvatsko ime je postalo njegov baštinik za sve katolike našeg naroda od Drave do Budve, i od Jadrana do Drine, koji tako postepeno, ne ujedared, postadoše sviješću Hrvati, težeći svi k Zagrebu kao svome idejnom središtu.**"(M. Subotić, 154.) Ovo svedočenje hrvatskog historika sjajno potvrđuje svu opskurnost ali i istinitost prethodnih navoda (argumenata), potvrđujući još jednom njihovu pogubnost po srpske nacionalne interese. A šta se u Austrougarskoj carevini smatralo pod ilirskim imenom najbolje svedoče sledeći navodi." **I sam naziv "ilirski" odnosio se isključivo na Srbe, koje je službeni Beč tako nazivao;** u 18.veku na bečkom Dvoru su postojale **Ilirska dvorska kancelarija i Ilirska dvorska deputacija koje su se bavile političkim i državnim statusom Srba u Habzburškoj monarhiji.**" (isto, 155.)(podvukao Lj.D.)

Pored Vuka St. Karadžića, Jovana Sterije Popovića, Save Tekelije, Patrijarha Rajačića i drugih srpskih intelektualaca toga vremena, ovu hrvatsku ujdurmu prepoznali su i drugi intelektualci koji nisu Srbi, J. Kopitar, J. Dobrovski. P. Šafarik i dr., pa i mnogi hrvatski intelektualci, a među njima svakako najznamenitiji Vladimir Dvorniković. "Da s ilirštvom nešto duboko nije u redu, uočio je i poznati hrvatski naučnik Vladimir Dvorniković. On piše: "Tako su kajkavski Hrvati banske Hrvatske izabrali ekavsku štokavštinu koju zapravo i ne poznavahu... Hrvati izabraše jedno narečje koje bijaše strano tadašnjim kulturno-političkim vođama koji govorahu kajkavski", i navodi da su Hrvati "prihvatili štokavski, sa Srbima zajednički književni jezik", te tako "kajkavski Zagreb" postao je fanatičnim čuvarem klasičnog. Vukovog, hercegovačkog iekavsko govora, onog istog za koji pravi kajkavac nema ni trunke urođenog osećanja i sluha.."(isto,155.) **Uprkos svemu tome u Zagrebu je na Prvom**

hrvatskom katoličkom sastanku doneta odluka da se svi "Srbi katolici imaju smatrati Hrvatima". *Politika prisvoji tuđe tiho i polako, a onda gromoglasno objavi da je to tvoje, i zapreti svakome ko se usudi da posvedoči istinu.* Takva sudbina snalazi i danas one koji imaju nacionalne kuraži i dostojanstva da u srpskom narodu svedoče ovu istinu.

Geopolitički pozicija i teritorijalna rasepkanost hrvatskog etničkog prostora, logikom svog nepovoljnog položaja, pored već pomenutih razloga, terala je hrvatsku političku elitu na *ekspanzionističke korake*. Pošto je širenje bilo onemogućeno i zabranjeno na Zapad, oni svoju geopolitičku oštricu usmeravaju ka srpskim teritorijalnim celinama, kako onim koje su bile u okvirima Austrougarske monarhije, tako i onih koje su još uvek bile u sastavu Turske države. Ovog *uzurpatorskog ekspanzionizma velikohrvatstva* neće biti pošteđena ni glavna teritorijalna matica srpske nacije, Srbija. U svojim velikohrvatskim i rasističkim planovima oličenim u političkim stavovima Ante Starčevića, Hrvatska se sagledava u granicama koje *potpuno negiraju svako nacionalno, kulturno, teritorijalno i državno postojanje srpskog naroda*. Kasnija istorijska događanja u XX veku samo će na brutalan način potvrditi svaku ovde izgovorenu reč i tvrdnju. Genocid i ratni zločini, pokršćavanja i egzodus biće sudbina srpskog naroda u tom veku. Biće to za njega vek potpunog stradanja, državnog i nacionalnog rastrojstva, verske i demografske defanzive, koja će ga na njegovom kraju dovesti do *potrebe ponovnog nacionalnog sabiranja, osveščivanja i obnove*. "Vekovima prebivajući u položaju "ostatka ostataka", "preostalih područja", Hrvatska ne uspeva da se uspostavi kao geografski dovršena i geopolitički samosvojna jedinica.(...) S obzirom da ne može da se širi na sever i zapad Hrvatska teži istoku, tj. na srpski etnički prostor. Paradoks hrvatske geopolitike sadržan je u težnji Hrvata da se politički vežu za zapad, a da istovremeno teritorijalno prošire na istok. Na to su uticali nedostaci geopolitičkog položaja Hrvatske, kao i vekovne Rimokatoličke crkve prema pravoslavlju na Balkanu.(...) Ove ideje i pokreti, zasnovani na "hrvatskom istorijskom i državnom pravu" i hrvatskom "političkom" narodu, bili su usmereni ka unijaćenju, pokatoličavanju i pohrvaćivanju srpskog naroda u zapadnim srpskim zemljama i stvaranju verski homogene i etnički čiste velike Hrvatske." (isto, 156.)

O uspešnosti ovog geopolitičkog projekta Velike Hrvatske, koja će usput biti etnički i konfesionalno potpuno "čista", sa srpskim življem koji je u bolnoj defanzivi i nestajanju na toj teritoriji, iskreno i nepristrasno svedoči Dr Stipe Šušteršič, koji je u tim teškim godinama stradanja Srba u Tuđmanovom režimu, imao dovoljno intelektualne kuraži i dostojanstva da posvedoči o potpunom nacionalnom rastrojstvu Srba na prostorima svog vekovnog nacionalnog obitavanja, na kome su kasnije iznikle zločinačke i na genocidu zasnovane nacionalne države Hrvata, Pavelićeva NDH i Tuđmanova Hrvatska. **"Nema zemlje u Evropi u kojoj se u 20. stoljeću, eto, tako temeljito uspjelo u stvaranju "čiste" države - nacije, kao što je Hrvatska.(...) Utoliko se Hrvatska u poslednjih pet - šest godina posve približila ostvarenju sna najzagriženijih i najbeskrupuloznijih hrvatskih nacionalista - "čiste" nacije-države, u kojoj uskoro gotovo neće biti Srba.(...)** Katastrofalni ishod po Srbe u Hrvatskoj, a koji je evo, danas očigledan, mogao se naslutiti već samim dolaskom na vlast HDZ-a i Franje Tuđmana. (...) rat je Franji Tuđmanu i pokretu koji je on stvorio i vodio bio potreban i da jednom za svagda "riješi" srpsko pitanje u Hrvatskoj onako kako je ono, evo i "riješeno". Srbi u Hrvatskoj su danas malobrojna, raspršena zaplašena i

asimilaciji sklona, uglavnom "urbana" , populacija, s perspektivom da u dogledno vrijeme i posve nestane." (S. Šušar; 2004, 335-338.) Ovakvu aktuelnu situaciju i sudbinu srpskog naroda u Hrvatskoj, Šušar vidi kao posledicu sistematske i planske delatnosti tzv. hrvatske političke elite i njenih stranih mentora koja se istorijski pripremala i studiozno planirala. Evo samo nekoliko njegovih ocena koje pregnantno ilustruju navedene političke i istorijske činjenice. "Bez obzira na uzroke i povode, pa i na naslov u zagrebačkom "Srbobranu" 1902. godine: "Do istrage naše ili vaše", Srbi su u Hrvatskoj početkom 20. stoleća bili izloženi hajci, čiji je vrhunac bio rušilački pohod na njihove trgovine i radnje u Zagrebu. A onda su uslijedili i veleizdajnički procesi Srbima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini i manifestacije antisrpskih raspoloženja u povodu aneksije Bosne i Hercegovine, atentata u Sarajevu i izbijanja Prvog svjetskog rata, kada se pjevalo: **"Vjetar piri, Hrvatska se širi, kiša pada , Srbija propada"**, a i uzvikivalo **"Srbe na vrbe!"** (...) Bolno iskustvo prve Jugoslavije olakšalo je hrvatskim ustašama, da se uz blagoslov i oružanu silu Mussolinija i Hitlera, instaliraju na vlasti u kvinsliškoj Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, **a pri čemu im je strateški cilj bio istrijebiti Srbe ne samo u Hrvatskoj već i sve do Drine i utoke Save u Dunav, a sve prema krilatici: trećinu pobiti, trećinu prekrstiti, trećinu otjerati.**" (isto, 336.)(podvukaoLj. D.)

Pavelićeva ustaška ideja kao rasistička i zločinačka ideologija, imala je svoju idejnu pripremu još od pomenutog Pavla Ritera Vitezovića, ali je svakako najveći ideološki podsticaj dobila u stavovima Ante Starčevića "oca hrvatske nacije", neopevanog srbomrscu, rasiste i falsifikatora, koji je nošen idejom negiranja svega što je srpsko, bio najveća inspiracija svim kasnijim idejama stvaranja Velike Hrvatske, uključujući i zločinačku metodologiju u postizanju takvog cilja. "On je tvrdio da Srbi kao narod ne postoje, tj. da su Srbi u stvari Hrvati. Tvrdio je da ne postoji srpski jezik već da je to hrvatski jezik.(...) Pošto je Starčevićeva ideja o nepostojanju srpstva (u vreme kada su postojale dve srpske nezavisne države Srbija i Crna Gora) i o štokavcima kao Hrvatima, bez izuzetka, bila neprimenjiva, primenjena je taktika postepene destrukcije: Hrvatima se proglašavaju samo oni štokavci koji su bili rimokatoličke vere. Tako je rimokatoličkoj populaciji srpskog jezika bila uskraćena mogućnost izbora srpskog imena. Srbi katolici, kod kojih je nacionalna svest bila i ranije sistematski potiskivana, pa su se ranije nazivali Slavonci, Bosanci, Dalmatinci, Dubrovčani ili drugačije, opirali su se kroatizaciji kad god je to bilo moguće.(...)Kroatizacija tog življa trajala dugo i završila se tek u periodu državnog ateizma u drugoj polovini 20. veka." (M. Subotić,159.)

Uporan u i dosledan u svom antisrpskom stavu Starčević, ide korak dalje, on ne ostaje samo na njegovom negiranju, već zahteva krvavi obračun sa Srbima, prizivajući novi krstaški rat protiv bilo kakvog oblika srpske egzistencije. Sve što je srpsko ima da nestane sa lica zemlje, a na njegovo mesto treba da dođe, hrvatski rasni narod arijeuskog porekla."U svojim geopolitičkim snoviđenjima Starčević je Hrvatsku video od Alpa do Crnog mora, za njega su Slovenci alpski Hrvati, Bosna je istorijski hrvatska, iliro-Srbija ništa drugo nego Hrvatska. Boreći se protiv hrvatskog "tora" od tri županije Starčević poziva na krstaški rat protiv srpstva, srpske istorije, jezika, kulture. Otuda njegove izjave da u Srbiji živi "najplemenitiji dio hrvatskog naroda", da su Nemanjići "prejasna hervatska dinastija Nemanjićah", Arsenije Čarnojević "Arsenij Cernović iz viđene obitelji hervatske ", a tu je i svojatanje Miloša Obilića, cara Dušana

itd. U knjižici "Ime Serb " Starčević kaže da još od vremena kada je "Sv. Sava Nemanjić iztočnu crkvu hrvatsku odcepio od patriarke carigradskoga" ... "slavoserbska pasmina" prodiru u sve "hrvatske" zemlje." (...) Kao tvorac hrvatske nacionalne doktrine i sna o stvaranju velike Hrvatske - najmoćnije države na Balkanu, Starčević je govorio o iranskom poreklu Hrvata i "arijevskoj rasi", tvrdeći da je **za Srbe "jedini lijek sjekira za vrat"**; da je za **"tu nečistu pasminu svako sudija i egzekutor, kao za bijesna psa"**.(isto,160.) (podvukao Lj. D.) Na bolesno umovanje Starčevićevo ne bi trebalo trošiti previše reči, da njegove ocene i stavove, a pogotovo njegovu *krvavu metodologiju* Pavelićeve i Tuđmanove ratne horde nisu revnosno sprovodile u delo. O razmerama njihovih zločina i genocida počinjenih prema srpskom narodu ispisano je mnogo dokumentovanih stranica, posledica takve politike jeste današnja hrvatska država, država koja je ostvarila hrvatski "tisućljetni san" o nezavisnosti i etničkoj čistoti, ponosna na morbidnost načina na koji je stvarana.

Deo tog velikog plana bio je i hrvatski advokat i geopolitičar Ivo Pilar. On bi se svakako mogao uzeti za jednog o najznamenitijih hrvatskih geopolitičara ali i ideologa velikohrvatstva. Opterećen srbofobijom i srbomržnjom, do patoloških razmera, Pilar u svojim delima insistira na činjenici nemogućnosti saradnje Srba i Hrvata, a još više na potrebi da se loš geopolitički položaj Hrvatske koju vidi kao "dobro raskrečenu kobasicu", popravi širenjem ka srpskim etničkim prostorima a naročito prema Bosni i Hercegovini. O pogubnosti i ne naučnosti njegovog dela svedoči i istoričar V. Krestić u predgovoru svoje knjige "Istorija Srba u Hrvatskoj i Slavoniji 1848-1914". On ističe: " Daleko bi nas odvelo da se zadržavamo na radovima u kojima su Srbi u Hrvatskoj i Slavoniji prikazivani na način koji nema dodirnih veza sa naukom. Tipičan primer te nenaučne, zlonamerne i srbomrziteljske knjige, koja je nadahnjivala, a i danas nadahnjuje, nazovi istoriopisce, jeste **Južnoslavensko pitanje Ive Pilara**. Objavljena u dva izdanja na nemačkom pod pseudonimom Sudland, ona se pojavila i na hrvatskom 1943. a potom 1990. godine. Pisana da bi sejala zlo, da bi širila mržnju koja je urodila genocidom, ta knjiga pružala je nakaradnu sliku o Srbima i njihovoj istoriji. Nakaznim predstavljanjem Srba uvlačila se u svest mnogih generacija, trovala ih i služila im kao biblija iz koje su crpene morbidne agresivne velikohrvatske ambicije." (V. Krestić; 1995.) "Pilar vođen "diktatom hrvatskog geopolitičkog položaja", ne priznaje Srbe zapadno od Drine, iako su oni u njegovo vreme činili većinu u Bosni i Hercegovini, a Srbi katolici i Srbi pravoslavni većinu u Dalmaciji. Ideje i dela Ive Pilara izvršili su veliki uticaj na hrvatsku političku i državnu misao. One čine osnov hrvatskih geopolitičkih pretenzija i ciljeva, kako kod ideologa ustaškog pokreta, tako i kod savremenih hrvatskih političara iz vremena hrvatskog otcepljenja i državnog osamostaljenja." (M.Subotić; 167.)

Neophodno je u ovom radu istaći svojevrsni *kontinuitet* koji je ideja i praksa *velikohrvatstva* imala do danas. Menjale su se carevine, države, ideologije, veroispovesti, konfesije, nacije, jezici, režimi, politike, dinastije, koalicije, stranke, lideri itd., ali je uprkos svemu tome velikohrvatstvo napredovalo. širilo se i kao kakvo maligno tkivo osvajalo korak po korak i stopu po stopu, srpski jezik, kulturu, naciju, veru i na kraju teritoriju, stvorivši modernu hrvatsku državu na prostorima koji su koliko do juče bili samo njen ne dosanjani san. I Brozov režim se aktivno uključio u ovaj starostavni geopolitički projekat i to u više dimenzija. Prvo, zabranom pominjanja (čak pod pretnjom inkriminisanja onih koji bi o tome govorili)

ustaških zločina i genocida koji je učinjen nad srpskim narodom u II Svetskom ratu, drugo, značajnom revizijom broja srpskih žrtava, treće, aktivnim brisanjem tragova navedenih zločina, četvrto, nastavljanjem kulturne i jezičke politike koja je dalje vodila, potpunom otimanju srpskog jezika i njegovom preimenovanju u hrvatski književni jezik, peto, daljim falsifikatima na planu istorije (nacionalna struktura učešća u NOB-u), kao i na planu kulture (dovršetak otimanja dubrovačke književnosti) i brisanja svakog traga koji bi vodio ka njenom srpskom korenu, šesto, zatiranje nacionalnih institucija Srba rimokatolika, sedmo, političko-državnom rastrojstvu srpske federalne jedinice u okvirima SFRJ, osmo, ekonomsko i kulturno nazadovanje Srbije, deveto, insistiranje na dovršetku procesa formiranja sintetičkih nacija, i shodno tome prekrajanju etničkih granica, deseto, sprečavanje demokratskog razvoja Srbije i srpskog naroda u celini i dr.

"Praveći "državu ravnoteže" po načelu "slaba Srbija jaka Jugoslavija", čiji je raspad počeo još za njegova života, Josip Broz je odlučio da formiranjem makedonske i muslimanske nacije stavi "težak protivteg na srpskoj vagi". U tajnim razgovorima Tito i njegov intimus Ivan Stevo Krajačić se dogovaraju kako da Srbiju svedu na prostor od pre Balkanskih ratova, avnojevske granice da postanu državne, a Srbi da postanu Jugosloveni. "Jer avnojevske granice" referiše Krajačić Brozu, "koliko ja vidim, kod mlađih političara sve više dobijaju na važnosti. Srbi nisu svesni da žive u republici Hrvatskoj, koja, ako se promeni nešto na Istoku, može postati i država! To se može dogoditi i Makedoniji, posebno u Bosni i Hercegovini... Jer Muslimani kad im daš naciju, kao i Makedonci, uvek će držati hrvatsku a ne srpsku stranu." Broz mu odgovara da je "dao zadatak Bevcu (Kardelju) da stvori takav ustav gde će republike, a ne narodi, imati pravo na samoopredelenje i otepljenje! Jer mi se, Ivek, moramo na vreme osigurati ... A mi treba Srbe da pretvorimo u Jugoslovane." (M. Subotić; 174.)

"Kako je koja sila, državna ideja i ideologija prolazila ovim prostorima, tako je od srpskog nacionalnog tkiva, zarad svojih političkih interesa, otkidala i stvarala nove nacije. Najpre je to učinila Otomanska imperija stvarajući muslimane, koje će Titov režim dekretom proizvesti u naciju, sa velikim M, danas Bošnjaci, zatim je Austrija izvršila kroatizaciju Srba katolika, čiju finalizaciju u Hrvate će takođe realizovati komunistički režim Josipa Broza, Brozov komunistički sistem proizveo je Makedonce i Crnogorce, a od Srba katolika - Bunjevaca i Šokaca silom Hrvate."(isto,181.)

Da zlo nikada ne dolazi samo, već da u svojoj prljavoj raboti traži i uvek nalazi nove saučesnike, potvrđuje činjenica da su i Srbi sami učestvovali u svom sakaćenju i amputaciji delova svog sopstvenog nacionalnog korpusa. Najviše preko svoje neodgovorne političke elite, ali često i preko tzv. intelektualne elite, koja je skrivala, prećutkivala ili pak aktivno branila kulturnu i jezičku politiku koja je preko tobožnjeg jugoslovenstva i priče o zajedničkom jeziku ozbiljno štetila srpskom nacionalnom interesu. "Srpska filološka, istorijska i politikološka nauka imaju obavezu da ukažu na činjenicu da su verske razlike na srpskom jezičkom i etničkom prostoru, postale osnovne vododelnice na kojima su organizovani novi nacionalni entiteti i njihove države. Srbi rimokatolici postali su Hrvati, Srbi muhamedanci postali su Bošnjaci, a u toku je i crnogorska antisrpska državotvornost." (isto,182.) Tako se druga polovina dvadesetog veka na prostoru bivše Jugoslavije pokazala kao *zlatno doba nastanka i cvetanja sintetičkih nacija*, koje su obe jugoslovenske države koristile kao privremeni državni okvir u kome su aktivno pripremale svoju konačnu nacionalnu

konstituciju, igrajući na kartu svoje pune nacionalne i državne samostalnosti. Ovi procesi ne bi sami po sebi bili za nas toliko interesantni da se nisu odvijali u kontekstu *srpskog nacionalnog rastrojstva*, destruirajući najvažnije nacionalne tekovine (državu, nezavisnost, demokratski razvoj, teritorije, narod, veru, kulturu, jezik i sl.) koje je uz brojne žrtve i odricanja vekovima stvarao srpski narod. U ime tih žrtava, ali i pre svega njegove budućnosti, mirnog i demokratskog razvoja, neophodno je jasno i razgovetno markirati one istorijske procese i tokove, koji su na sudbinski način odredili i određuju njegovo postojanje. Mnogi od nabrojanih procesa su za srpski nacionalni identitet postali *ireverzibilni*, ali njihova temporalna reaktuelizacija nalazi svoj puni smisao, u potrebi dosledne nacionalne i demokratske konstitucije Srbije na početku novog milenijuma.

Geopolitical Function of Language in a Process of Forming National Identities of Synthetic Nations

Summary: The highlight of this written work is to show the basic function and role of linguistic components in the process of forming national identity. The conditions and circumstances are also explained, in which the Serbian national identity has been formed, and which are co-related with emphasized function of the language component of this process. Some of the controversies which exist in politics and science regarding abusing Serbian language in the function of forming other national identities of synthetic nations in ex Yugoslavia in the last two centuries are also presented in the work.

Key words: language, geopolitics, synthetic nations, identity, state, culture

LITERATURA:

1. L. Bakotić (1991) Srbi u Dalmaciji, Novi Sad, Dobra vest
2. Lj. Despotović;M. Drobac (2008) Geopolitika i terorizam, Novi Sad, Stilos art.
3. Lj. Dimić (1996) Kulturna politika Kraljevine Jugoslavije I-III, Beograd, Stubovi kulture
4. M. Ekmečić (2002) Dijalog prošlosti i sadašnjosti, Beograd, Službeni lis
5. M. Ekmečić (2007) Dugo kretanje između klanja i oranja, Beograd, Zavod za udžbenike
6. D. Gavrilović (2007) U vrtlogu nacionalizma, Novi Sad, Stilos,
7. L. Marković (1991) Jugoslovenska država i hrvatsko pitanje, Zrenjanin, Ekopres
8. P. Milosavljević (2007) Ideja jugoslovenstva i srpska misao, Valjevo, Logos
9. P. Milosavljević (2007) Srpsko pitanje i srbistika, Bačka Palanka, Logos
10. P. Milosavljević (2007) O razlikovanju srpskog i hrvatskog jezika, B. Palanka/Valjevo, zbornik radova 2.
11. V. St. Karadžić , Crna Gora i Boka Kotorska, Beograd, SKZ
12. P. Ivić (1971) Srpski narod i njegov jezik, Beograd, SKZ
13. J Skerlić (1967) Istorija nove srpske književnosti, Beograd, Prosveta
- 14.. V. Krestić (1995) Istorija Srba u Hrvatskoj 1848-1914, Beograd, Zavod za udžbenike
15. L. M. Kostić (2000) Katolički Srbi, Novi Sad, Dobrica knjiga
16. L. M. Kostić (2000) Nasilno prisvajanje Dubrovačke kulture, Novi Sad, Dobrica knjiga

17. L. M. Kostić (2000) Nauka utvrđuje narodnost B-H Muslimana, Novi Sad, Dobrica knjiga
18. D. Ruvarac (1997) Evo šta ste nam krivi, Beograd, Svetlokomerc
19. S. Šuvar (2004) Hrvatski Karusel, Zagreb, Razlog
20. T. Rakić (2007) Pokret Srba rimokatolika u Dubrovniku krajem 19. veka, u zborniku : Srpsko pitanje i srbistika, Valjevo, Logos
21. N. Žutić (2007) Vatikan i srpski jezik i književnost od 17. do 20 veka, u zborniku: Srpsko pitanje i srbistika, Valjevo, Logos.
22. M. Subotić (2007) Austro-hrvatski geopolitički projekat ilirstva i jugoslovenstva, u zborniku: Srpsko pitanje i srbistika, Valjevo, Logos.